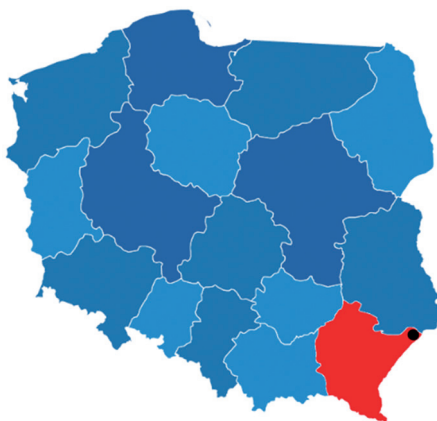

Uzdrowisko Horyniec-Zdrój

Położenie administracyjne

Gmina Horyniec-Zdrój jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie lubaczowskim. Gmina, która zajmuje obszar o powierzchni 203,1 km² graniczy administracyjnie z następującymi gminami województwa podkarpackiego: od południowego zachodu z gminą Lubaczów, od zachodu z gminą Cieszanów, a od północy z gminą Narol.

Mapa 11. Lokalizacja uzdrowiska Horyniec-Zdrój

Źródło: opracowanie własne.

Gmina Horyniec została utworzona 1 stycznia 1973 r. Do 6 lutego 1998 r. Horyniec miał jednoczonową nazwę. Na podstawie Rozporządzenia z dnia 14 stycznia 1998 r. w sprawie ustalenia i zmiany urzędowych nazw miejscowości oraz ustalenia i zmiany rodzaju niektórych miejscowości, zyskał drugi człon i do dziś używana jest nazwa Horyniec-Zdrój. Według danych z 31 grudnia 2019 r. gminę zamieszkiwały 4754 osoby¹. W skład Rady Gminy wchodzi 15 radnych.

¹ Na podstawie materiałów źródłowych udostępnionych przez badaną jednostkę – Badanie nt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce” – maj 2020 r.

Rys historyczny uzdrowiska

W lokalnej tradycji horynieckie wody mają historię sięgającą czasów Jana III Sobieskiego. Jest to jednocześnie czas, kiedy lecznictwo balneologiczne zaczynało na nowo kwitnąć, po czasach średniowiecznego zastoju. W 1863 r. pojawia się pierwsza wzmianka o horynieckich źródłach w nowo powstającej encyklopedii powszechnej Samuela Orgelbranda. Mniej więcej też w tym okresie właściciel Horyńca, książę Aleksander Oskar Poniński, tworzy zręby horynieckiego kurortu. Przeprowadzone zostają wtedy pierwsze wiercenia w celu uzyskania wydajnego ujęcia wód siarkowych, które usytuowane były w tym samym miejscu, w którym są dziś. Najpierw urządzone zostały kameralne łazienki z kilkoma wannami. Korzystali z nich dość często okoliczni Żydzi. Podczas I wojny światowej łazienki uległy zniszczeniu, potem zostały odbudowane. Już w tych czasach w sezonie do Horyńca przyjeżdżało około pół tysiąca kuracjuszy. Po 1915 roku Horyniec przechodzi w ręce Stanisława Karłowskiego, który żeni się z Różą, córką Aleksandra. Horyniec zmienia wtedy właściciela, bo w tym samym roku umiera zarówno teść, jak i żona. Z małżeństwa zostało dwóch synów – Jan i Zygmunt. Po I wojnie synowie razem z ojcem tworzą ambitny plan rozbudowy i modernizacji uzdrowiska. Nowoczesny zakład kąpielowy powstaje w miejscu starego, usytuowanego na tyłach dzisiejszego Parku Zdrojowego. Nowej zabudowie nadane zostały cechy architektury zakopiańskiej. Okolice została zagospodarowana tak, by stworzyć unikalny nowoczesny kurort. Horyniec był też intensywnie promowany w kraju i za granicą. Jego marką rozpoznawczą były unikalne borowiny i wody siarkowe, oraz niezwykle klimat. Z roku na rok nowe inwestycje zwiększały atrakcyjność i renomę kurortu. Nowy zaprojektowany park stał się miejscem odpoczynku i rozrywki przybywających kuracjuszy. Przyjezdni mieli bardzo dużo możliwości spędzania wolnego czasu. Przygotowywano dla nich koncerty, seanse kinowe, spektakle teatralne, a także zabawy i sportową rekreację. Dobrze zorganizowana rozrywka na wysokim poziomie, powodowała, że nie było czasu na nudę. Warto tutaj wspomnieć, że kiedyś z kurortów korzystała głównie szlachta i mieszczaństwo. W okolicy mówiło się, że w Horyńcu powinno się być chociaż raz w roku, gdyż było to miejsce, gdzie zjeżdżały się elity. Dynamiczny rozwój kameralnego i elitarnego kurortu przerwała II wojna. Gdy pojawiło się wojsko radzieckie zaadoptowało wszystkie budynki, tworząc z Horyńca koszary. Mimo wojny Horyniec nie ucierpiał mocno. Dopiero działalność band UPA przyniosła niemal całkowite zniszczenie. W 1946 roku wycofujące się oddziały UPA podpaliły Horyniec, pozostawiając po sobie zgłiszczona, niszcząc dziedzictwo wielu pokoleń. Posiadając takie bogactwo naturalne, jak horynieckie uzdrowisko miejscowa ludność po wojnie i po zmianie ustroju, postanowiła odbudować kurort. Inna rzeczywistość, brak możliwości spowodowały, że trzeba było szukać pomocy u władz. Łazienki zostały odbudowane w 1962 roku, już nie tak efektowne jak przed wojną, ale był to dopiero początek żmudnych starań. W roku 1969 Związek Zawodowy Metalowców odnowił spalony przez UPA pałac Ponińskich, tworząc w nim sanatorium.

W 1977 roku w obecnej dzielnicy uzdrowskiej Horyńca powstaje pierwsze sanatorium dla rolników. Zarówno metalowcy, jak i rolnicy dochodzą na zabiegi balneologiczne do łazienek w centrum Horyńca. W 1978 roku Ministerstwo Zdrowia wydaje rozporządzenie utworzenia Przedsiębiorstwa Państwowego Uzdrowisko Horyniec. PP Uzdrowisko Horyniec zarządza kompleksem uzdrowskim w Horyńcu, w skład którego wchodzi „Rolnik”, pomniejsze pawilony noclegowe, oraz baza balneologiczna, potocznie w Horyńcu nazywana łazienkami. Po zmianach ustrojowych, budynek „Rolnika” przekazany zostaje Kasie Rolniczych Ubezpieczeń Społecznych w roku 1993. Wcześniej w 1988 roku podjęto decyzję o budowie nowego zakładu przyrodoleczniczego naprzeciw kompleksu „Rolnika”. Budowa trwała etapami, w końcu po dziesięciu latach kompleks został ukończony. Także trwała rozbudowa i modernizacja „Rolnika”, która została ukończona w 1994 roku. Dwanaście lat później, „Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS”, dodatkowo poszerzono o nowoczesny basen. Zawsze należy szukać liderów, którzy swoją charyzmą zmieniali oblicze danego miejsca. Taką wybitną osobistością dla powojennego Horyńca, która podniosła Horyniec z gruzów, był Władysław Wróblewski. Jego należy uważać za faktycznego twórcę idei sanatorium dla rolników w Horyńcu. Dzięki niemu też rozwijała się cała infrastruktura balneologiczna. Swoistym kontynuatorem dzieła Władysława Wróblewskiego był Jan Łuczyszyn, dyrektor PP Uzdrowisko Horyniec, a potem prezes Uzdrowiska Horyniec. Planowano zlikwidować horynieckie łazienki, gdyż miejsce nie nadawało się na rozbudowę, i stworzenie nowoczesnego kompleksu balneologicznego. W 1988 roku etapami, przez 10 lat budowano od podstaw nowoczesny Dom Zdrojowy Uzdrowiska Horyniec w obecnej dzielnicy uzdrowskiej. Powstała w ten sposób nowoczesna baza uzdrowsko-hotelowa, która miała za zadanie nie tylko obsługiwać własnych kuracjuszy, ale i tych z sąsiadującego „Rolnika”, którzy swojego zakładu balneologicznego nie mają. Uzdrowisko Horyniec jako jedyne posiada koncesję na wydobycie borowiny i odwierty wody siarkowej w Horyńcu. Sprywatyzowany po roku 2000 „Metalowiec”, korzysta z borowiny i siarki uzdrowska. Sanatorium to niedługo później zmienia nazwę na „Bajka”. Uzdrowisko Horyniec jest w tej chwili kompletnym obiektem sanatoryjnym, posiadającym bazę zabiegową połączoną z bazą hotelową. Budowniczym tego obiektu jest Jan Łuczyszyn, który kończąc ostatnią inwestycję odchodzi w 2010 roku. Uważany jest za twórcę Uzdrowiska Horyniec. Także w 1995 roku uruchomiono produkcję pierwszej horynieckiej wody butelkowanej o nazwie Hetmańska. Nazwa tej wody miała nawiązywać do pierwszego znanego horynieckiego kuracjusza, czyli ówczesnego hetmana Jana III Sobieskiego². Horyniec-Zdrój uzyskał status uzdrowska w 2009 r.

Kiedy sanatoria pod koniec lat 90. przeniosły się do nowej dzielnicy uzdrowskiej, parkowa część uzdrowska opustoszała i z roku na rok bardziej niszczała. W latach 2013-2015 gmina Horyniec-Zdrój przeprowadziła rewitalizację Parku Zdrojowego w ramach projektu

² <http://sanatorium.horyniec.info/historia-horynieckiego-uzdrowska/> (dostęp: 12.08.2020).

„Rozwój miejscowości uzdrowiskowych Horyńca-Zdroju i Morszyna szansą na aktywizację pogranicza polsko-ukraińskiego”. Rewitalizacja sprawiła, że centrum Horyńca wypiękniało i nabrało zdecydowanie miejskiego charakteru. W ramach inwestycji w miejscu rozebranych w 2000 roku starych Łazienek wybudowana została pijalnia wraz z kawiarnią Cafe Sanacja oraz urokliwy amfiteatr z widownią. Powstały dwie fontanny. Naturalny charakter części północnej i południowej został utrzymany. Wyjątkowym urokiem odznaczają się ścieżki i piesze kładki nad Potokiem Glinianiec.

Działalność uzdrowiskowa

Gmina posiada aktualny Status Uzdrowiska, który został ustanowiony Uchwałą Rady Gminy Horyniec-Zdrój Nr XXX/197/09 z dnia 14.10.2009 r.

Na terenie uzdrowiska znajdują się udokumentowane następujące naturalne surowce lecznicze:

- a) woda lecznicza siarczkowo-siarkowodorowa – złożo „HORYNIEC”
- b) borowina – złożo „PODEMSZCZYŻNA”
- c) czynniki klimatyczne

Lecznictwo uzdrowiskowe

W Horyńcu-Zdroju funkcjonują sanatoria uzdrowiskowe dla dorosłych, w których leczone są choroby: ortopedyczno-urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, osteoporoza, choroby skóry, choroby kobiece. Od 2020 roku profile lecznicze zostały rozszerzone o możliwość leczenia chorób kardiologicznych i nadciśnienia, cukrzycy oraz otyłości. Obecnie na terenie uzdrowiska funkcjonują następujące zakłady lecznictwa uzdrowiskowego:

- Uzdrowisko Horyniec Sp. z o.o. składające się z 3 obiektów:
 - „Dom Zdrojowy”
 - „Jawor”
 - „Modrzew”
 - Zakład Przyrodolecznicy:
 - Przychodnia Uzdrowiskowa (Uzdrowisko Horyniec Sp. z o.o. „ Dom Zdrojowy”)
 - Sanatorium Uzdrowiskowe „Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS”
 - Sanatorium Uzdrowiskowe „Bajka”
-

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Horyńcu-Zdroju

Kapliczka na wodzie w Nowinach Horynieckich
